

دحقوقو ډېراختيا نړيوال سازمان
International Development Law Organization
Organisation Internationale de Droit du Développement
سازمان بين المللي انكشاف حقوق

نظام بررسى قضيه

سال: ۲۰۱۴

ترتيب كننده : سازمان بين المللي انكشاف حقوق (IDLO)

كابل، افغانستان

وب سايټ: www.idlo.int

حق نشر محفوظ است.

تمام مطالب تشکیل دهنده محتوای این نصاب برای استفاده شخصی و غیر تجاری تهیه شده است. حق چاپ و نشر آن برای سازمان بین المللی انکشاف حقوق (IDLO) محفوظ است. هیچ منبع دیگری حق چاپ یا انتشار آنرا بدون هماهنگی و موافقت دفتر (IDLO) ندارد.

اهداف:

- دریافت مفهوم و اهداف بررسی قضیه؛
- تطبیق شیوه های بررسی قضیه و
- تشخیص و رعایت نکات مهم و اساسی بررسی قضیه

عناوین:

- تعریف، موضوع و اهداف بررسی قضیه
- مراحل بررسی قضیه
- تجزیه، تحلیل و تعیین وصف جرمی
- تحقیقات دفاعی
- تحریر دفاعیه

فهرست مطالب

مقدمه ۱

مبحث اول

مفاهیم اساسی

مطلب اول: تعریف بررسی قضیه: ۳

مطلب دوم: بررسی قضیه: ۳

مطلب سوم: هدف بررسی قضیه: ۳

مبحث دوم

مراحل بررسی قضیه

مطلب اول: مرحله عقد قرار داد بامؤکل ۴

مطلب دوم: محل گرفتن مصاحبه ۵

مطلب سوم: معرفی وکیل مدافع و ارایه معلومات در مورد وکالت دفاع ۵

مطلب چهارم: طرح سوالات از مؤکل ۵

مطلب پنجم: درک موقعیت مظنون و یا متهم ۶

مطلب ششم: آغاز مصاحبه و تحریر تمام معلومات راجع به قضیه از جانب مؤکل ۶

مبحث سوم

تجزیه، تحلیل و تعیین وصف جرمی

مطلب اول: مطالعه قوانین، تجزیه و تحلیل مواد مرتبط: ۷

مطلب دوم: مطالعه اوراق دوسیه و اشتراک در تحقیقات ارگان تحقیق: ۷

مطلب سوم: تجزیه، تحلیل و ارزیابی معلومات جمع آوری شده توسط ارگان تحقیق ۷

مطلب چهارم: مطالعه راجع به شخصیت مؤکل ۸

مطلب سوم: اقدام قانونی و اعتراضات قانونی وکیل مدافع ۸

مبحث چهارم

آغاز تحقیقات توسط وکیل مدافع (تحقیقات دفاعی)

مطلب اول: دیدن از محل واقعه: ۹

مطلب دوم: ملاقات با اقارب موکل ۹

مطلب سوم: ملاقات باشهود نفی ۱۰

مطلب چهارم: اقدامات قانونی وکیل مدافع: ۱۰

مبحث پنجم

آمادگی و تحریر دفاعیه

مطلب اول: تیوری های دفاع ۱۱

مطلب دوم: تیوری های دفاع ۱۲

مطلب سوم: تحریر دفاعیه: ۱۳

مطلب چهارم: دفاعیه جزائی به شکل ذیل بوده. ۱۳

مطلب پنجم: اصول قابل رعایت در جلسه قضائی ۱۵

مطلب ششم: مواردیکه باید از لحاظ مسلکی و تخنیکی در جریان جلسه قضایی رعایت گردد: ۱۵

هویدا است که وکیل مدافع یکی از پایه های مهم محاکمه عادلانه به حساب می رود و نیز یک وسیله مهمی است که میتوان عدالت را تا حد امکان توسط آن تأمین کرد، و برای رسیدن به این هدف اساسی و مهم لازمی است که یک وکیل مدافع مسلکی و توانا وجود داشته باشد تا بتواند در پیشگاه مراجع عدلی و قضایی مسئولیت های شرعی، قانونی، ایمانی و وجدانی خویش را بطور مسلکی و شایستگی کامل ایفا نماید. بناءً ضرورت می رود تا در مورد توانایی این بخش مهم دست اندرکاران عدالت و کاربرد راهای که بتواند ما را به این هدف نزدیکتر سازد قدم پایدار برداشته شود و نیز ضرورت است که برای دریافت و جستجو راه های مؤثر در این راستا تلاش صورت گیرد.

یکی از راه های مؤثر در این راستا بازدید قضیه وکیل مدافع نوکار توسط یکی از وکلای مدافع مجرب و توانا است؛ زیرا بررسی قضیه و نیز نظارت بر فعالیت های وکیل مدافع از طریق بازدید، نقد و بررسی قضیه میتوان سبب تقویه طرز تفکر عمیق و نیز آشنایی با مواد قانون و تقویه بخش تخنیکی و به طور عموم ارتقای ظرفیت وکیل مدافع شود و در نهایت جهت رسیدن به همان هدف اساسی و خواست یک جامعه پیشرفته و قانون مند که تأمین عدالت است شده باشد.

بناءً برای بدست آوردن این هدف ما تلاش خواهیم کرد تا در این جزوه در مورد بررسی، نقد و یا هم باز دید از قضیه که یکی از راهای مهم که میتوان توسط آن فعالیت های وکیل مدافع را نظارت نمود و نیز میتوان در مورد ارتقای ظرفیت یک وکیل مدافع نقش مهم ایفاء نماید بحث و گفتگو خواهیم داشت تا مشخصی که در این راستا وظایف مهم و اساسی را به عهده دارند مسئولیت های خویش را به وجه احسن ایفا نمایند.

این جزوه که به بازدید یا بررسی قضیه جزائی اختصاص داده شده و یک بخش مهم وکالت دفاع است ما سعی و تلاش خواهیم کرد تمام اصول و قواعد را که می تواند به وسیله آن بررسی یک قضیه موفق را داشته باشیم بیان خواهد شد. بررسی یا باز دید قضیه در حقیقت برای توانمند ساختن وکلای مدافع که مسئولیت آمرین در مورد همکاری و کمک برای وکلای مدافع نوکار را بدوش دارند راه اندازی می گردد. در این جزوه سعی و تلاش خواهد گردید که به تمام موارد و راه کرد های که بتواند یک مسولین را قادر نماید تا نقاط اساسی و مهم یک دوسیه جنایی را برای وکیل مدافع که در تیم وی قرار دارد برملا سازد و بدین وسیله خواهند توانست، برای یک وکیل مدافع نوکار و جدید شمول در وظیفه مهم وکالت دفاع کمک و همکاری نماید. علاوه بر آن توسط باز دید یا بررسی قضیه خواهیم توانست تا روند کاری و تاکتیک وکالت دفاع را سهلتر ساخته و به وجه احسن پیشبرده بتواند. در این جزوه نیز تاکید روی اهمیت روش های مصاحبه با مؤکل شهود و متضررین قضیه صحبت خواهیم داشت همچنان

تجزیه و تحلیل مواد قانون و نیز تطابق حقایق قضیه با مواد قانون را بحث خواهد شد همچنان ما سعی خواهیم نمود تا بر عملکرد پیشبرد بررسی قضیه بطور عملی اجراء نماییم.

مبحث اول

مفاهیم اساسی

این مبحث مشتمل بر سه مطالب می باشد که راجع به تعریف، موضوع و هدف بررسی قضیه بحث می کند و در مورد آن در ذیل تفصیل لازم آرایه می گردد.

مطلب اول: تعریف بررسی قضیه:

بررسی قضیه عبارت از آشکار ساختن نقاط مهم و اساسی قضیه ای تحت کار وکیل مدافع تازه کار و نیز رهنمایی، کنترل و حمایت وکیل مدافع که در آن توجه جدی به جریان کار یعنی مراقبت متداوم وی میباشد، است. همچنان گفته می توانیم که باز دید عبارت از تجزیه، تحلیل و جمع آوری منسجم معلومات در باره پیشرفت فعالیت های وکیل مدافع راجع به پیشبرد قضیه.

مطلب دوم: بررسی قضیه:

موضوع بررسی قضیه را میتوان در سه مورد خلاصه نمود:

- ۱- پیدا نمودن نقاط مهم قضیه
- ۲- مراقبت و حمایت متداوم وکیل مدافع
- ۳- تجزیه و تحلیل معلومات جمع آوری شده در جریان بررسی قضیه و بحث روی راه حل های قانونی در صورت موجودیت مشکلات پیرامون قضیه.

مطلب سوم: هدف بررسی قضیه:

هدف از بررسی قضیه در حقیقت کمک و همکاری با وکیل مدافع می باشد که توسط آن می توان فعالیت وکیل مدافع را کنترل و با آرایه مشوره او را کمک و حمایت نمود تا عدالت در جامعه تأمین گردد.

مبحث دوم

مراحل بررسی قضیه

این مبحث در برگزیده ای شش مطالب می باشد که راجع به مرحله عقد قرارداد با موکل، محل گرفتن مصاحبه، معرفی وکیل مدافع و ارایه معلومات در مورد وکالت دفاع، طرح سوالات از مؤکل، درک موقعیت مظنون ویا متهم و آغاز مصاحبه و تحریر تمام معلومات راجع به قضیه از جانب مؤکل بحث می کند که در مورد آن در ذیل تفصیلات لازم ارایه می گردد.

مطلب اول: مرحله عقد قرار داد بامؤکل

ماده بیست و چهارم طرز العمل انسجام وکلای مدافع:

(۱) حقوق و وجایب وکیل مدافع و مؤکل به اساس مقاوله تحریری بین طرفین مطابق این طرز العمل وکلای مدافع تعیین و تثبیت می گردد.

(۲) مقاوله مندرج فقره (۱) این ماده در چهار نقل ترتیب که یک نقل آن به وکیل مدافع، یک نقل آن به مؤکل، یک نقل آن به وزارت عدلیه و نقل دیگر آن به محکمه مربوط سپرده می شود.

ابتداءً مسؤل این بخش باید راجع به عقد قرار داد، ثبت و راجستر قضیه در دفتر مخصوص که از طرف ریاست وکلای مدافع وزارت عدلیه افغانستان تهیه گردیده، یا هر طرز العمل و اصول دیگری که از طرف کدام نهاد دیگر در مورد وضع گردیده است، بررسی قضیه را با وکیل مدافع آغاز نماید. در این مرحله مواردی که بسیار قابل اهمیت است و تاکید برآن لازمی است قرار ذیل است:

- ۱- تاریخ عقد قرار داد جهت تشخیص فعالیت های وکیل مدافع در مورد قضیه.
- ۲- تشخیص مرحله قضیه جهت دریافت اجراءات که در آن مرحله باید رعایت گردد.
- ۳- ثبت و راجستر قضیه؛ زیرا این موضوع به اساس اصول و مقررات که وضع گردیده، لازم است که مطابق فقرات ۲ و ۳ ماده ۲۶ طرز العمل انسجام وکلای مدافع رعایت شده باشد.
- ۴- ملاحظه فورم مخصوص ریاست وکلای مدافع وزارت عدلیه افغانستان که برای عقد قرار داد قانوناً تخصیص داده شده است.
- ۵- ملاحظه مواردی دیگر که در پیشبرد یک قضیه برای وکیل مدافع من حیث وظیفه سپرده شده باشد. بطور مثال: بعضی از دفاتر (انجوها) راجع به پیشبرد قضایا، بعضی از اصولی خاص خود را دارد.

اهمیت رعایت موارد فوق بر این است که یک آمر یا مسؤل بخش خاص بتواند با در نظر داشت نظارت از فعالیت های وکیل مدافع به شکل مقایسوی نتیجه گیری نماید، یعنی هر آن چیزی که موجود است با آنچه که متوقع و مطلوب می باشد پیشینی کرده بتواند.

مطلب دوم: محل گرفتن مصاحبه

محل گرفتن مصاحبه از این لحاظ قابل اهمیت است که یک وکیل مدافع به اساس فقره ۷ ماده ۲۱ طرز العمل انسجام وکلای مدافع حق دارد تا مکالمات که بین وکیل مدافع و مؤکلش تبادل می گردد از هرگونه تعرض مصوّن باشد و در عین زمان این موضوع، مسول بخش را کمک خواهد کرد تا جریانات که از مؤکل توسط وکیل مدافع اخذ گردیده آن را تحلیل و ارزیابی نماید، زیرا مصاحبه در یک محلی که مصوّن باشد، شخص مصاحبه شونده احساس اطمینان و راحتی می کند و هر چیزی را که او در جریان مصاحبه ارایه می نماید، می توان بطور مؤثر ارزیابی و نتیجه گیری کرد.

مطلب سوم: معرفی وکیل مدافع و ارایه معلومات در مورد وکالت دفاع

معرفی وکیل مدافع و ارائه معلومات در مورد وکالت دفاع سبب می گردد که از یکطرف مؤکل بالای وکیل مدافع اعتماد نماید و از طرف دیگر در صورتی که شخص تحت نظارت و یا توقیف باشد، همان اثرات ناگوار که شخص مظنون و یا متهم به آن مواجه است تا یک اندازه احساس راحتی نموده و قضیه جنایی را بشکل معقولانه و با تمام جزئیات آن به وکیل مدافع شریک سازد. در عین زمان بسیار مهم است که وکیل مدافع بعد از معرفی خویش، راجع به تمام حقوق مظنون و یا متهم معلومات کامل مطابق به قوانین نافذ کشور به مؤکل خود ارایه نماید، این عملیه بسیار کمک خواهد کرد تا اعتماد مؤکل را به خود جلب نماید.

مطلب چهارم: طرح سوالات از مؤکل

طرح سوالات از مؤکل به این جهت قابل اهمیت است که مسؤل این بخش می خواهد پیش بینی نماید که وکیل مدافع آمادگی کامل از لحاظ تهیه پلان و سوالات برای گرفتن مصاحبه از مؤکل دارد یاخیر زیرا، تهیه پلان و سوالات برای وکیل مدافع یاری خواهد رساند تا فعالیت های که وی می خواهد آن را انجام دهد به وقت و زمان اجرا گردد و به همین وسیله از ضیاع وقت جلوگیری کرده باشد.

از دو نوع سوالات باید استفاده صورت گیرد:

(۱) سوالات باز: آن سوالی را گویند که مخاطب را به صحبت تفصیلی وادار نماید.

بطور مثال: اینکه شما در صحنه ای جنگ حاضر بودید، چه وضعیتی را مشاهده نمودید؟

۲) سوالات بسته: آن سوالی را گویند که مخاطب به بلی و نخیر پاسخ دهد.

بطور مثال: آیا شما در صحنه ای جنگ حاضر بودید؟

مطلب پنجم: درک موقعیت مظنون و یا متهم

درک موقعیت مظنون و یا متهم از این جهت قابل اهمیت است و به وکیل مدافع کمک خواهد کرد که حقیقت و ماهیت قضیه را به خوبی درک نماید و در تحریر دفاعیه و تصمیم گیری نهایی مبنی بر این که مسؤلیت جزایی مؤکل وی و این که در کدام احوال قرار دارد با او کمک نماید. برای مسؤل این بخش لازم است تا در مورد نوعیت جرم که توسط مظنون ارتکاب یافته است، آگاهی حاصل نماید تا بتواند وکیل مدافع را از راهبردهای که وی آن را اتخاذ نماید مشوره دهد. مسؤل این بخش می خواهد وکیل مدافع را در تصمیم گیری و خواست وی کمک نماید.

مطلب ششم: آغاز مصاحبه و تحریر تمام معلومات راجع به قضیه از جانب مؤکل

مصاحبه با مؤکل و تحریر تمام معلومات راجع به قضیه او باید به طور دقیق ثبت گردد، زیرا این موضوع از این لحاظ مهم است که مسؤل بخش بتواند نکات مهم و اساسی که مظنون آن را بیان نموده است معلوم و مشخص نماید و به اساس آن حقایق دیگری را که بعداً در جریان تحقیقات دفاعی وکیل مدافع جمع آوری خواهد کرد، تحلیل و برای مشخص نمودن مسیر وکیل مدافع کمک می کند. بناءً باید در ثبت و تحریر معلوماتی که توسط مظنون به وکیل مدافع ارایه می گردد، به طور دقیق ثبت و جمع آوری شود و نباید بعضی از گفته های که به نظر وکیل مدافع آنقدر اهمیت نداشته باشد از قید قلم باقی بماند. البته چیزی که در این مورد بسیار مهم است که وکیل مدافع سوالاتی از قبل تهیه شده و مطابق موضوع را نزد خود داشته باشد تا بدین وسیله از ضیاع وقت جلوگیری نیز شود.

مبحث سوم

تجزیه، تحلیل و تعیین وصف جرمی

این مبحث در برگیرنده ای پنج مطالب می باشد که راجع به مطالعه قوانین، تجزیه و تحلیل مواد مرتبط، مطالعه اوراق دوسیه و اشتراک در تحقیقات ارگان تحقیق، معلومات راجع به شخصیت مؤکل و اقدام قانونی و اعتراضات قانونی توسط وکیل مدافع بحث می کند که در مورد آن در ذیل تفصیلات لازم ارایه می گردد.

مطلب اول: مطالعه قوانین، تجزیه و تحلیل مواد مرتبط:

این مرحله زمانی آغاز می گردد که وکیل مدافع حقایق قضیه را که نقطه آغاز آن مصاحبه با مؤکل می باشد، معلومات را جمع آوری نماید که بعد از تجزیه، تحلیل و ارزیابی آن به مواد شرعی و قانونی مراجعه و بطور کلی آن را مرور نماید. این کار سبب می گردد تا از یکطرف به وکیل مدافع کمک نماید که به اساس فورمول "مقتن"^۱ حقایق قضیه را با مواد قانون تطابق دهد و در نتیجه می توان باتعین وصف جرمی قضیه را برای اعتراضات ابتدایی از لحاظ صلاحیت موضوعی، حوزوی و اندازه مجازات و یا اینکه شخص کاملاً بیگناه و یا هم حالتی است که ایجاب توقیف یا نظارت را نمی کند باز نماید و از طرف دیگر مسؤول این بخش می خواهد از این طریق وکیل مدافع تحت اثر خود را بطور عملی با مواد قانون و طرز تجزیه و تحلیل و درک عمیق آن آشنا نماید. بناءً یک مسؤول بخش در این حالت می خواهد به وکیل مدافع تحت اثر اش بطور عملی بفهماند که چطور وی می تواند حقایق را با مواد قانون تطابقت دهد.

مطلب دوم: مطالعه اوراق دوسیه و اشتراک در تحقیقات ارگان تحقیق:

در عملکرد مطالعه اوراق دوسیه توسط وکیل مدافع، یک آمر هدفمند می خواهد همان هدف اساسی که عبارت از تطبیق عدالت است بدست آورد؛ زیرا یکی از اصول مهم و اساسی عدالت، سرعت در تطبیق عدالت است نه در تاخیر آن. بناءً زمانیکه یک وکیل مدافع وقتاً به وقتاً در تحقیقات مربوطه مؤکل خود توسط شخص مؤلف ارگان تحقیق اشتراک می کند و اوراق دوسیه را مطالعه می نماید به وکیل مدافع کمک خواهد کرد که وی تمام اجرائیکه قانوناً یک وکیل مدافع به انجام آن مکلف است به وقت و زمان انجام دهد و هر وقت بالای قضیه حاکمیت داشته باشد. و از جانب هم، آمر بخش خواهد توانست وکیل مدافع را آگاه نماید که اشتراک وی در تحقیقات ارگان تحقیق یکی از حقوق قانونی وکیل مدافع می باشد.

مطلب سوم: تجزیه، تحلیل و ارزیابی معلومات جمع آوری شده توسط ارگان تحقیق

^۱ در محل آن توضیحات لازم ارائه خواهد گردید.

طوری‌که معلوم است ارگان تحقیق راجع به پیشبرد قضیه مکلفیت های قانونی خویش را درقبال پیشبرد قضیه دارند. هدف اساسی که یکی از اساسات عدالت نیز محسوب می‌گردد، در این مرحله وکیل مدافع یکی از جمله ناظرین بر فعالیت های ارگان تحقیق می‌باشد و به همین اساس طبق قانون همیشه می‌خواهد از حقوق مؤکل خویش دفاع نماید. بناءً یک امر فعال در مورد تحلیل و ارزیابی اجرائی که آن را ارگان تحقیق انجام داده است به طور منطقی توسط وکیل مدافع اجراء نموده و در مورد به وکیل مدافع پیام‌بازاند که چطور می‌تواند بعد از تجزیه و تحلیل نتیجه‌گیری نماید.

مطلب چهارم: مطالعه راجع به شخصیت مؤکل

چون یک وکیل مدافع مکلف است در همه حالات از حقوق مؤکل خویش دفاع نماید. بناءً لازم است راجع به شخصیت مؤکل خویش معلومات کافی را جمع‌آوری نماید و این کار زمانی امکان‌پذیر است که وکیل مدافع تحقیقات دفاعی خویش را به وجه احسن و به شکل فعال انجام دهد. مسؤول بخش از این طریق می‌خواهد راهبرد تحقیقات دفاعی را به وکیل مدافع آموزش دهد و راجع به اهمیت این روش با وکیل مدافع تحت اثر خویش صحبت نماید.

مطلب سوم: اقدام قانونی و اعتراضات قانونی وکیل مدافع

این همان مرحله بررسی قضیه است که مسؤول این بخش بعد از بدست آوردن تمام معلومات ابتدایی که در جریان بررسی قضیه که در فوق از آن تذکر بعمل آمد، بطور مشخص و عدد وار نقاط مهم و اساسی طرح شده را یادداشت و به وکیل مدافع موقع داده تا در مورد هر نکته ای آن نظریه خویش را ابراز نموده و در صورت موجودیت نواقص مشوره لازم را ارایه نماید که وکیل مدافع تمام فعالیت های مشخص شده را مطابق به قانون در وقت و زمان آن انجام دهد.

مبحث چهارم

آغاز تحقیقات توسط وکیل مدافع (تحقیقات دفاعی)

این مبحث در برگرفته ای پنج مطالب می باشد که راجع به دیدن از محل واقعه، ملاقات با اقارب موکل، ملاقات با شهود نفی و اقدامات قانونی وکیل مدافع بحث می کند که در مورد آن در ذیل تفصیلات لازم ارایه می گردد.

مطلب اول: دیدن از محل واقعه:

بازدید از محل واقعه به چند طریق می تواند وکیل مدافع را در پیشبرد فعالیت های وی کمک نماید:

(أ) پی بردن به اصل حقیقت واقعه جنایی.

(ب) بدست آوردن شواهد و مدارک که بتواند بیگناهی مؤکل وی را به اثبات برساند.

(ج) درک شخصیت مؤکل و معلومات کافی راجع به سابقه زندگی و محیط ویا هم تعلیم و تربیه.

(د) مقایسه معلوماتی که توسط ارگان تحقیقاتی جمع آوری گردیده با معلوماتی که خودش آن را بدست آورده است.

مسؤل این بخش به اساس این عملیه می خواهد از یک طرف وکیل مدافع را به انجام تحقیقات و طرز انجام فعالیت ها آشنا نماید، و از جانب هم این عملیه می تواند وکیل مدافع را در انجام فعالیت بعدی کمک نماید، خصوصاً زمانی که وی دفاعیه خویش را در جریان جلسه قضایی با اعتماد و سکون کامل و توضیح موضوعات بشکل جالب ارایه نماید.

مطلب دوم: ملاقات با اقارب موکل

ملاقات با اقارب مؤکل به این معنا است که، یک وکیل مدافع از تمام جوانب قضیه خود آگاهی حاصل کند. در این مورد یک وکیل مدافع به چند موضوعات متوصل می شود و به موضوعات خیلی مهم و موجه دسترسی پیدا می کند که عبارت اند از:

۱. انگیزه جرم چیست؟

۲. این عمل جرمی چرا بوقوع پیوست؟

۳. چه وقت بوقوع پیوست؟

۴. کی در این جریان شامل بوده؟

۵. آیا کسی این موضوع را مشاهده کرده یاخیر؟ با حل تمام این سوالات وکیل مدافع در مورد شخصیت مؤکل خویش تماماً آگاهی حاصل می کند که مؤکل اش در زندگی روزمره مصروف چه بوده؟ اخلاق فامیلی مؤکل اش در فامیل خویش چه قسم بوده؟ اخلاق اجتماعی مؤکل اش چه قسم بوده؟ و

مطلب سوم: ملاقات با شهود نفی

این گزینه به این مفهوم است که در موضوع شهود به نفی مؤکل اش است یا خیر؟ اگر باشد کی ها اند؟ وقتی که با شهود نفی وکیل مدافع ملاقات می کند، باید بادر نظر داشت تماماً رویه و اخلاق وکالت دفاع شهود نفی را بپرسد، سوالات باز بسته را در جریان ملاقات از شهود نفی بکند، و موضوع مهم این است که وکیل مدافع شهود نفی را به محکمه و جلسه قضایی آماده بسازد، و تصویر ذهنی را از جریان محاکمه به شهود نفی ارایه نماید.

قابل ذکر است که، در مورد شهود نفی، وکلای مدافع تمام احکام شریعت اسلامی را در نظر داشته باشند و عملکرد خود را مطابق به احکام که در شریعت اسلامی و طبق احکام فقه حنفی است عیار نمایند.

مطلب چهارم: اقدامات قانونی وکیل مدافع:

اقدامات قانونی به این مفهوم است که وکیل مدافع باید در مواردی که مواد قانونی نقض گردیده باشد، با اقدامات لازم و مطابق به قانون آن را انجام دهد.

مثلاً: اگر معیاد نظارت ارگان تحقیق تکمیل شده باشد، وکیل مدافع باید بخاطر رهایی مؤکل خویش، عریضه را به مرجع زیربط تقدیم نماید، اگر حقوق قانونی مؤکل اش نقض شده باشد باید وکیل مدافع در این مورد اقدامات قانونی را انجام دهد، حق داشتن وکیل مدافع و حقوق دیگری که اگر در قانون یا فرامین پیشینی شده باشد.

مبحث پنجم

آمادگی و تحریر دفاعیه

این مبحث در برگیرنده ای پنج مطالب می باشد که راجع به تیوری های دفاع، تحریر دفاعیه، شکل دفاعیه جزایی و اصول قابل رعایت در جلسه قضائی بحث می کند که در مورد آن در ذیل تفصیلات لازم ارایه می گردد.

مطلب اول: تیوری های دفاع

قسمی که همه ای ما می دانیم، حضور وکیل مدافع یکی از عناصر ضروری محاکمه عادلانه بوده و به اساس قوانین نافذ کشور، وکیل مدافع حق دارد که در جریان تحقیقات و محاکمه حاضر و در پرتو قوانین از مؤکل خویش دفاع نموده تا حقوق مؤکل اش نقض نشده و عدالت به بهترین وجه آن تطبیق گردد، ولی این کار را ما در صورتی می توانیم تحقق ببخشیم که وکالت به معنی اصلی آن به پیش برده شود، با وجود که وکالت جایگاه خود را به معنی اصلی آن تا فی الحال پیدا نکرده است و این که چرا وکالت جایگاه خود را در محاکم و سایر مراجع ذیربط به اثبات نرسانیده، شاید دلایل مختلف داشته باشد، بطور مثال:

- ۱: عدم بلدیت مردم عام به نام وکیل و وکالت یا عدم داشتن معلومات درست در مورد وظایف وکیل مدافع.
- ۲: عدم همکاری مراجع ذیربط و یا قضات که ممکن عدم همکاری روی دلایل متنوع چون مانع تسهیل بخشیدن به روند کار مراجع ذیربط یا عدم اعتماد بر این که در حضور وکیل مدافع حکم به طور درست صورت می گیرد، غرور و خود کامه گی، عدم هماهنگی در بین ادارات عدلی و قضایی و دیگر موارد.
- ۳: عدم موجودیت هماهنگی مؤثر و درست با دیگر ادارات به مفهوم این که اداره که در رأس وکلای مدافع قرار دارد با دیگر ادارات تا هنوز هماهنگی لازم را ایجاد نکرده اند. تمام این عوامل سبب می شود که وکیل جایگاه و منزلت خود را در عرصه سیستم عدلی و قضایی نداشته باشد.
- ۴: شاید مهمتر از همه، یک عده از وکلای مدافع مطابق به حقایق قضیه از مؤکل خویش دفاع نمی نمایند. بناءً وکیل مدافع کوشش ننماید که مسیر تحقیق را به انحراف کشاند، یا اینکه کوشش نکند که از جرم مؤکل خویش دفاع نماید و یا حقایق را بپوشاند و همیشه وقت در فکر رهایی و یا برائت موکل خویش باشد، بلکه دفاع خویش را طبق حقایق قضیه عیار سازد و همیشه وقت طرفدار تطبیق عدالت باشد. بنا بر این، رعایت موارد فوق توسط وکیل مدافع می تواند جایگاه وکیل یا وکالت دفاع را در محاکم و دیگر ارگانهای مربوطه ثابت نماید.

مطلب دوم: تیوری های دفاع

برای پیشبرد وظیفه وکالت دفاع نیاز است تا وکیل مدافع پنج تیوری دفاع را رعایت نماید که در ذیل هر کدام از این تیوری ها به تفصیل بیان می گردد:

۱. جرم هیچ واقع نشده: در این حالت وکیل مدافع باید کوشش نماید که به تحقیقات دفاعی خود توجه زیاد داشته باشد؛ بخاطر که در این حالت وظیفه وکیل اثبات عدم وقوع جرم است، و لازم نیست که وکیل به دلایل الزام ارگان تحقیق یا هم به رد موارد مطالبه شده ارگان تحقیق تاکید کند؛ زیرا وکیل باید اساساً اتهام را رد نماید وقتی اصل را از بین برد خود بخود از بین رفته و موردی به دفع آن نخواهد ماند و این قسم واقعات اکثراً در جرایم سرقت واقع می شوند.

۲. جرم واقع شده اما مؤکل اصلاً در محل واقعه موجود نبوده یا این که در محل موجود بوده ولی در جرم سهم یا اشتراک نداشته: در این حالت باز هم وکیل مدافع مسؤلیت دارد که دفاعیه خویش را براساس تحقیقات دفاعی خویش ترتیب نماید، و لازم نیست که وکیل مدافع واقعه را رد نماید یا موارد مطالبه شده را رد نماید بلکه سعی و تلاش برای اثبات اینکه مؤکل اش در محل حادثه یا حضور نداشته یا هم مؤکل او در محل حضور داشته اما در ارتکاب جرم سهم نداشته یا شریک و مساعد کننده در جرم نبوده. بناءً هدف از تحریر دفاعیه در این حالت اثبات عدم موجودیت مؤکل در محل حادثه و یا این که مؤکل موجود بوده اما در جرم اشتراک نداشته که اکثراً همین قسم واقعات در جرایم قتل، جنگ مغلوبه و جرایم تروریستی واقع می شود.

۳. عملی که از طرف مؤکل انجام شده جرم پنداشته نمی شود: بدین معنی که مؤکل به اساس مقتضای قانون یک عمل را مرتکب شده، مگر اصلاً ارتکاب آن عمل به اساس قانون جرم پنداشته نمی شود چون در دفاع مشروع، استعمال حق، و ایفای وظیفه، در همچو حالات وکیل مدافع باید عمل مؤکل خویش را با حالات اباحت وفق دهد و عمل مؤکل اش در چهار چوب شریعت و قانون و به مقتضای آن جلوه دهد. وکیل مدافع باید کوشش نماید که در اوراق دوسیه دلیل را جستجو نماید که به مقتضای آن مؤکل دست به این عمل زده است.

۴. عمل مؤکل جرم شمرده می شود اما مسؤلیت جزایی نداشته: چون حالت موانع مسؤلیت جزایی، جنون، صغارت، اکراه، اضطراب. در این حالت باز هم مؤکل چون مسؤلیت جرمی ندارد. وکیل باید این حالت قضیه را با احکام شرع و قانون تطابق، تجزیه و تحلیل نماید و بعداً عملی را که مؤکل مرتکب آن شده است در حقایق دوسیه ملاحظه و به اساس قانون به رفع مسؤلیت مؤکل خویش بپردازد.

۵. جرم مؤکل ثابت بوده: در این حالت تنها راه که وکیل مدافع آن را دارد این است که وکیل باید از حالت رأفت قضائی، معاذیر مخففه قانونی و معاذیر مخففه قضایی استفاده نموده و دفاعیه خویش را براساس آن ترتیب نماید گاهی می شود که این دلایل مخففه عمومی باشد چون تحریک غیرحق مجنی علیه، انگیزه شریفانه و یا هم امکان دارد که این حالت مخففه قضایی باشد که در این صورت وکیل مدافع همین حالت مخففه قضایی را که قاضی آن را از حالت جرم و مجرم استنتاج می نماید باید قبل از قبل آن را در دفاعیه خویش توضیح نماید. مانند این که مؤکل نفقه آور فامیل خود باشد در این صورت وکیل می تواند که همین نکته را به شکل بسیار منطقی و مستند در دفاعیه خود جایگزین نماید.

مطلب سوم: تحریر دفاعیه:

تحریر دفاعیه در مقابل صورت دعوی تحریری مدعی حق الله و مدعی حق العبد، یکی از حقوق مدعی علیه بوده مدعی علیه می تواند اصالتاً و یا هم توسط وکیل مدافع منتخب اش وکالتاً بشکل تحریری و یا هم شفاهی دفاعیه را به محکمه که قضیه تحت رسیدگی آن بوده تقدیم نماید.

اما تقدیم دفاعیه به شکل تحریری خوب بوده، زیرا که در دفاعیه تحریری تمام مواد دفاعی در قید تحریر درآورده می شود، و از جانب مدعی علیه اصالتاً و یا هم از جانب وکیل مدافع اش وکالتاً به محکمه منحیث سند تحریری دفاعی تقدیم می گردد. چون بخش ما روی دفاعیه و تحریر آن بوده، شخصی که واجد شرایط وکالت دفاع براساس قانون باشد و جواز وکالت دفاع را اخذ نموده باشد و به نیابت از مؤکلین خویش در محکمه دفاع از حقوق مؤکل خویش می نماید و دفاعیه را ترتیب و به محکمه تقدیم می نماید، لازم است تا طرز تحریر دفاعیه را اصولاً بداند تا بتواند با تحریر دفاعیه خویش برای مؤکلین خود درست کمک نموده باشد و وکالت را بنابر صفت مدافع بودن اش اداء نموده باشد. اگرچه، برای تحریر دفاعیه در قوانین نافذه کشور قیود و اصولی گذاشته نشده است مانند تحریر صورت دعوی اما با آن هم یک دفاعیه در بخش مدنی و جزائی که بتواند جوابگو تمام کوائف دفاع باشد و بتواند منحیث تمسک جهت دفع به محاکم تقدیم گردد. این موضوع رادر جریان مطلب بشکل نظری و عملی بحث خواهیم نمود.

مطلب چهارم: دفاعیه جزائی به شکل ذیل بوده.

۱. مقدمه

۲. خلاص جریان قضیه

۳. اعتراض به نقض حقوق مؤکل طبق قانون

۴. دفع دلائل ارگان تحقیق

۵. مطالبه از محکمه

۱. مقدمه:-

بخش مقدمه دفاعیه در بر گیرنده معرفی وکیل مدافع، اهلیت شرعی و قانونی و موارد دیگری که شرعاً و قانوناً پیشبنی گردیده است، می باشد. همچنان معرفی مؤکل و اهلیت او و این که به وکالت از مؤکل اش صورت دعوی ارگان تحقیق را در پیشگاه محکمه رد و دفع می نماید.

۲. خلاص جریان:-

در این بخش از دفاعیه خلاص جریان قضیه را به نفع مؤکلش تحریر می نماید البته با در نظر داشت حقایق و واقعیت های قضیه.

۳. اعتراض به نقض حقوق مؤکلش طبق قانون:-

درین بخش از دفاعیه وکیل مدافع اعتراض قانونی خویش را مستند به مواد قانونی به اجراءات غیر شرعی و غیر قانونی ارگان تحقیق تحریر می نماید.

۴. دفع دلائل ارگان تحقیق:-

در این جزء از دفاعیه وکیل مدافع دلائل ارگان تحقیق را از نظر شریعت و قانون و بطور منطقی تجزیه و تحلیل می نماید و به دفع آن بر اساس دلائل شرعی، قانونی و منطقی به تحریر می پردازد.

۵. مطالبه از محکمه:-

در اخیر دفاعیه وکیل مدافع تقاضا خویش را از محکمه در حصه مؤکلش می نماید و این تقاضا نظر به حالات و احوال قضیه براءت، رأفت قضائی و یا هم تخفیف مجازات بوده است.

قابل ذکر است که وکیل مدافع در ترتیب و تحریر دفاعیه خویش موارد ذیل را رعایت می نماید:

- تمرکز بالای نقاط مهم که به نفع مؤکل می باشد

تحریر دفاعیه در تمام اجراءات از اهمیت زیادی برخوردار است در صورتی که دوسیه مؤکل به محکمه ارسال گردد وکیل مدافع در تمام مراحل تحقیق سعی و تلاش می نماید تا در مورد نکات مهم و اساسی که آن را در جریان تحقیقات جمع آوری نموده بالای آن تمرکز نموده و دفاعیه خویش را مطابق به حقایق مستند که نزد وی موجود است تحریر می نماید. وکیل مدافع که در جریان

تحقیقات خود تمام مدارک و اسنادی را که بدست آورده است درج دوسیه خویش می نماید و آن را بر اساس قوت وضعف ترتیب و درج دفاعیه می نماید.

- نتیجه گیری وخواست وکیل

مسول بخش خاص در این مرحله از بررسی قضیه اولاً باید سوالات را در مورد نتیجه گیری وخواست وکیل مدافع از وی طرح نماید، بعداً می تواند در صورتی که مسول بخش درک نماید که وکیل مدافع نتیجه گیری دقیق نموده وخواست وی مطابق حقایق در اخیر دفاعیه خویش مطرح شده است آن را به حال خود تأیید می کند. اما در صورتی که وی موارد فوق را رعایت نکرده باشد و در اجزاء دفاعیه تعارض وجود داشته باشد باز هم مسول بخش به اساس طرح سوالات، وکیل مدافع را قایل به ابراز آن موارد می سازد.

- اشتراک در جلسه قضایی واریه دفاعیه

اشتراک در جلسه قضایی واریه دفاعیه که طبق ماده های ۲۱ و ۲۳ طرزالعمل انسجام وکلای مدافع از حقوق و مکلفیت های قانونی وکیل مدافع می باشد.

مطلب پنجم: اصول قابل رعایت در جلسه قضائی

اصول که قبل از اشتراک در جلسه رعایت گردد عبارت اند از:

- مرور بر مواد که درج دفاعیه می باشد
- یادداشت از نکات مهم و اساسی شامل دفاعیه
- آماده ساختن مؤکل برای جلسه قضایی
- آماده ساختن و آگاهی شهود نفی از اصول محکمه البته اگر شهود نفی در قضیه وجود داشته باشند. البته طوری که قبلاً اشاره گردید وکیل مدافع در مورد شهود نفی احکام فقه حنفی را باید رعایت نماید.

مطلب ششم: مواردیکه باید از لحاظ مسلکی و تخنیکی در جریان جلسه قضایی رعایت گردد:

- رعایت مقررات نظم جلسه قضایی ماده ۲۳ طرزالعمل انسجام وکلای مدافع.
- اخذ اجازه از رئیس جلسه قضایی در صورت طرح سوال یا اعتراض.
- در صورت بروز یک موضوع جدید عدم ارایه جواب آنی و فوری مگر اینکه مبتنی برحقیقت و موجودیت دلایل مستند باشد.

- توجه جدی به عفت کلام در جلسه قضایی.

نتیجه گیری:

این جزوه درسی طی پنج مبحث تنظیم گردیده که در نخست مفاهیم اساسی در رابطه به بازدید یا بررسی قضیه به بحث گرفته شده است از جمله تعریف بازدید یا بررسی قضیه توأم با اهمیت و هدف موضوع طور مختصر توضیح یافته که از اهمیت خاص در تأمین عدالت برخوردار بوده و نقش مهم را وکیل مدافع در پیشگاه محاکم دارند.

طی مبحث دوم مراحل بررسی قضیه، مرحله عقد قرار داد با موکل، محل اخذ مصاحبه، معرفی وکیل مدافع و ارایه معلومات درمورد وکالت دفاع، طرح سوالات از موکل، درک موقعیت مظنون و یا متهم و آغاز مصاحبه و تحریر تمام معلومات راجع به قضیه از جانب موکل را به بحث گرفتیم و موارد مختصری ارایه و تقدیم گردید.

همچنان طی مبحث سوم در مورد تحلیل و تعیین وصف جرمی، مطالعه قوانین و تحلیل مواد مرتبط، مطالعه اوراق دوسیه و اشتراک در تحقیقات ارگان تحقیق و اقدام قانونی و اعتراضات قانونی وکیل مدافع را نیز بحث و توضیحات مختصری ارایه گردید. و در مبحث چهارم آغاز تحقیقات توسط وکیل مدافع، دیدن از محل واقعه، ملاقات با أقارب موکل، ملاقات با شهود نفی و اقدامات قانونی وکیل مدافع بحث گردیده است که مهمترین نکات پیرامون موضوع در قید تحریر در آمده است.

همچنان طی مبحث پنجم در مورد تیوری های دفاع، تحریر دفاعیه، اجزای دفاعیه به شکل ذیل بوده و اصول قابل رعایت در جلسه قضایی بحث شد.

منابع:

طرز العمل انسجام وكلاى مدافع افغانستان تاريخ نشر جريده رسمى رمضان المبارك ١٤٤٣ هـ ق مطابق حمل ١٣٤١ هـ ش